FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT CLAUS GULMANN

fremsat den 16. januar 1992 *

Hr. præsident,
De herrer dommere,

1. Denne sag, der er forelagt Domstolen af Tribunal de commerce de Bruxelles i medfør af EØF-traktatens artikel 177, vedrører en fortolkning af det i EØF-traktatens artikel 34 indeholdte forbud mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative udførselsrestriktioner på et område, der er omfattet af markedsordningen for vin.

2. Vinproducenterne har traditionelt haft valget mellem at aftappe vinen på flaske på produktionsstedet eller at lade vinen transportere uaftappet til forbrugsstederne, hvor den aftappes på flaske.

Der har i de senere år været en tendens til, at i hvert fald kvalitetsvin i stadig videre omfang aftappes på flaske af vinproducenterne selv.

Dette beror på vinproducenternes egen beslutning.

3. Den foreliggende sags baggrund er imidlertid, at spørgsmålet om aftapningsstedet er blevet et spørgsmål, som de vinproducerende medlemsstaters myndigheder er begyndt at fastsætte regler om.

Den foreliggende sag vedrører sådanne regler, fastsat i Spanien og gældende for vine fra Rioja-distriktet. Af Kommissionens skriftlige indlæg fremgår, at der også i andre af de vinproducerende lande i Fællesskabet er indført eller overvejes indført regler om pligtmæssig aftapning af vine inden for produktionsområdet [1].

Kommissionen gør med rette gældende, at den samlede virkning af nationale regler, der indeholder særlige krav til, hvor kvalitetsvine skal aftappes, fører til en opdeling af enhedsmarkedet og skabelse af regionale markeder, hvilket har en negativ virkning for det grundlæggende fællesskabsretlige krav om varernes frie bevægelighed.

* Originalsprog: dansk.

1 — Ifølge Kommissionens indlæg indførtes der således i Frankrig allerede i 1972 ved lov en forpligtelse til at aftappe Alsace-vine d'origine contrôlée inden for de departementer, hvor produktionen finder sted. I Italien gælder der pligt til at aftappe Marsala på flaske inden for dyrkningsområdet. Der er i øvrigt i Italien fremsat et lovforslag, hvorefter der ved dekret fra præsidenten kan fastsættes regler om aftapning inden for bestemte områder af oprindelsesmærkede vine. I Luxembourg gælder regler, hvorefter det nationale kvalitetsmærke kun må benyttes for den vin, der sælges aftappet på flaske. Der gælder dog visse undtagelser herfra. I Tyskland gælder regler, hvorefter vin ikke må betegnes som kvalitetsvin produceret i en bestemt region, for den har modtaget et kontrolnummer, hvilket kun tildeles vin aftappet på flaske. Hertil kommer, at det under det mundtlige indlæg blev oplyst, dels at Spanien med virkning fra 1992 vil indføre lignende regler om aftapningsstedet for så vidt angår vin produceret i Jerez-distriktet, og dels at Portugal har indført tilsvarende regler.

4. Den foreliggende sag er imidlertid ikke en sag, som Kommissionen har anlagt efter EØF-traktatens artikel 169 mod Spanien eller andre af de nævnte stater. Det er som nævnt en sag, forelagt af en belgisk ret — Tribunal de commerce de Bruxelles — der skal afgøre en retstvist, der verserer mellem to belgiske virksomheder og en spansk adciteret virksomhed.

Den belgiske ret har ment det nødvendigt for afgørelsen af den verserende sag at anmode Domstolen om en fortolkning af EØF-traktatens artikel 34. Domstolens fortolkning skal anvendes for at give den belgiske ret grundlag for en stillingtagen til, om spanske regler, der påbyder aftapning af Rioja-vine på flaske i selve Rioja-distriktet, strider mod forbuddet i artikel 34.

Den belgiske rets spørgsmål lyder således:

»1) Er en national forskrift, som det kongelige spanske dekret nr. 157/88 af 24. februar 1988 og regler udstedt i medfør heraf af Reguleringsrådet for 'Rioja'-betegnelsen en foranstaltning med tilsvarende virkning som en udførelsesrestriktion i EØF-traktatens artikel 34's forstand?

2) Kan en privatperson i bekræftende fald påberåbe sig en overtrædelse af artikel 34 over for en anden privatperson?«

5. De skriftlige og mundtlige indlæg viser, at spørgsmålet om obligatorisk aftapning inden for et dyrkningsområde har praktisk og økonomisk interesse. Foruden af de to belgiske virksomheder og af Kommissionen er der afgivet indlæg af en række stater — Belgien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige — der ikke selv har en eller kun har en meget lille vinproduktion, men som til gengæld har en betydningsfuld aftapningsindustri. Blandt produktionsstaterne har derimod alene den direkte berørte stat, Spanien, afgivet indlæg.

6. Der er redegjort for sagens faktiske omstændigheder og de fremførte retlige synspunkter i retsmøderapporten. I det følgende vil jeg alene kort beskrive sagens faktum og gennemgå de retlige synspunkter, jeg finder centrale for besvarelsen af de to spørgsmål.

Besvarelse af det første spørgsmål

De spanske regler om obligatorisk aftapning af oprindelsesmærkede vine i Rioja-distriktet

7. I overensstemmelse med den spanske vinlov fra 1970 er der for Rioja-distriktet oprettet et særligt Reguleringsråd, der har beføjelse til med godkendelse fra landbrugsministeren at fastsætte regler for de oprindelsesmærkede vine, og som i øvrigt har til opgave at sikre, at gældende regler for anerkendelsen af Rioja-oprindelsesbetegnelsen respekteres. Regule-

ringsrådet består bl.a. af medlemmer udpeget af det offentlige og af repræsentanter for producenterne.

8. Den spanske vinlov fra 1970 og de regler, der er udstedt i medfør heraf, fastlægger bl.a. betingelserne for, at vine kan benævnes »denominación de origen«. Vinloven åbner herudover i artikel 86 mulighed for, at vine kan benævnes »denominación de origen calificada«, når visse yderligere og særlige betingelser er opfyldt. En af disse betingelser var oprindeligt, at produktet kun kunne omsættes på det nationale marked efter at være blevet aftappet inden for dyrkningsområdet. Der blev i 1988 udstedt nye regler om oprindelsesbetegnelser ved kongelig anordning nr. 157/88 af 22. februar 1988, som der er henvist til i den belgiske rets første spørgsmål. Anordningen indeholder en angivelse af de betingelser, der skal være opfyldt for at opnå henholdsvis benævnelserne »denominación de origen« (kapitel 2) og »denominación de origen calificada« (kapitel 3).

Anordningens kapitel 2 indeholder for så vidt angår »denominación de origen« mulighed for, at der i ganske særlige tilfælde kan gøres undtagelse fra hovedreglen om, at disse vine skal være aftappet i dyrkningsområdet.

En sådan begrænset undtagelsesmulighed findes ikke i kapitel 3 om »denominación de origen« calificada. De relevante regler om denne oprindelsesbetegnelse findes i anordningens artikel 19, der bl.a. bestemmer:

»Artikel 19. 1. Produkterne antages at have særlige kendetegn, jf. artikel 86 i (nævnte) lov nr. 25/970, såfremt:

a) ...

b) produkterne udelukkende forhandles på flaske fra vinhuse i distriktet ('bodegas de origen')

c) Reguleringsrådet inden for rammerne af sin kompetence foretager en kontrol fra produktionsled til forhandlerled med hensyn til mængde og kvalitet af de beskyttede produkter, og der anvendes nummererede bagetiketter eller bandaroler fra vinhuse i distriktet.«

Der findes dog en overgangsregel for så vidt angår kravet om pligtmæssig aftapning i dyrkningsområdet. Det bestemmes i denne, at kravet i artikel 19, stk. 1, litra b), først skulle træde i kraft 5 år efter anordningens bekendtgørelse den 24. februar 1988 for så vidt angår salg til eksport [2].

2 — Ifølge den spanske regerings skriftlige indlæg var baggrunden for denne overgangsregel følgende: »Denne bestemmelse blev fastsat under hensyn til, at de områder, der ønskede at blive godkendt til betegnelsen 'denominación de origen calificada' (Rioja og Jerez), ganske vist solgte en stadig større del af beskyttede vine aftappet på flaske i distriktets vinhuse, men ved siden af fortsat solgte uaftappet vin til eksport (eksporten af uaftappet vin fra Rioja udgjorde i 1988 21% af det samlede salg til eksport).«

9. Efter vedtagelsen af de nye regler i anordningen fornyede Reguleringsrådet for Rioja-distriktet en allerede fremsat anmodning om at få anerkendt betegnelsen »denominación de origen calificada«.

Med henblik på at sikre, at betingelserne herfor blev opfyldt, udstedte Reguleringsrådet den 8. september 1988 cirkulære nr. 17/88 om ophævelse af salg af uaftappet vin, der bl.a. indeholder følgende:

»Reguleringsrådet for 'Rioja'-betegnelsen har gennem mange år kunnet konstatere, at vin i stadigt stigende omfang sælges på flaske og i stadigt mindre omfang uaftappet.

...

Efter rådets opfattelse bør også dette [beskedne salg af uaftappet vin] bringes til ophør derved, at muligheden for at eksportere uaftappet Rioja-vin snart ophæves helt. Vores vin vil herefter udelukkende blive forhandlet på flaske, hvilket må være et grundlæggende formål, ikke alene ud fra et image- og prestigemæssigt synspunkt, men også i relation til den ansøgning om meddelelse af 'denominación de origen calificada', som Landbrugsministeriet for tiden behandler.

Reguleringsrådet har derfor på generalforsamlingen den 2. september med henvisning til kongeligt dekret nr. 157/88 af 22. februar om 'reglerne om "denominaciones de origen" og "denominaciones de origen calificadas de vino"' herefter enstemmigt, og uden at nogen af de tilstedeværende stemte imod, besluttet at ophæve eksporten af uaftappet vin ...«.

Reguleringsrådet fastsatte forskellige overgangsregler — af den forelæggende ret betegnet som en »nedskæringsplan« — for at gøre en gennemførelse af forbuddet praktisk mulig.

10. Det er vigtigt for forståelsen af de spanske regler, at kravet i anordningens artikel 19, stk. 1, litra b), om, at der skal ske aftapning på flasker i vinhuse i distriktet (»bodegas de origen«), skal forstås således, at aftapning kan ske i enhver virksomhed inden for Rioja-distriktet, der er indskrevet i Reguleringsrådets registre. Der kan således lovligt ske aftapning i registrerede virksomheder inden for hele Rioja-distriktet. Der er ikke krav om, at aftapning skal ske hos vinproducenten selv.

Det blev i øvrigt oplyst under den mundtlige forhandling, at benævnelsen »denominación de origen calificada« i april 1991 er blevet godkendt for Rioja-vine, og at de særlige overgangsregler for eksport af Rioja-vin på fad ikke længere er gældende.

11. Det fremgår af gennemgangen af de relevante spanske regler, at der på det tidspunkt, der er af betydning for den i Belgien verserende retssag, fortsat eksisterede en begræn-

set mulighed for eksport af Rioja-vin på fad, hvorimod salg af Rioja-vin på fad ikke kunne ske på det spanske marked.

Der er efter min opfattelse ikke grund til, at Domstolen ved besvarelsen af det forelagte spørgsmål lægger vægt på disse overgangsregler og deres retsvirkninger. De har ikke selvstændig betydning for afgørelsen af det, der er sagens væsentligste spørgsmål, nemlig om artikel 34 skal fortolkes således, at den hindrer en medlemsstat i at fastsætte regler, der påbyder aftapning af kvalitetsvine i det pågældende dyrkningsområde og dermed forbyder salg af den pågældende vin på fad uden for dyrkningsområdet, hvad enten salget sker i den øvrige del af medlemsstaten eller i andre medlemsstater.

Sagen for Tribunal de commerce de Bruxelles

12. Kort beskrevet er de to præjudicielle spørgsmål nået til Domstolen på følgende måde og ud fra følgende overvejelser:

13. Den belgiske virksomhed, Établissements Delhaize frères et Compagnie »Le Lion« (herefter benævnt »Delhaize Le Lion«), har et betydeligt salg af vin og har i denne forbindelse en selvstændig aftapningsvirksomhed [3]. I juli måned 1989 accepterede Delhaize Le Lion et tilbud fra sin sædvanlige mellemhandler, Promalvin SA, om køb af 3 000 hl Rioja-vin på fad [4]. Promalvin havde tilsyneladende afgivet tilbuddet uden at have sikret sig at kunne få leveret det fornødne kvantum fra sin spanske leverandør AGE Bodegas Unidas SA (herefter benævnt »AGE Bodegas«). Det viste sig, at AGE Bodegas ikke kunne levere et så stort kvantum på fad, idet selskabet oplyste Promalvin om, at en sådan leverance ville stride mod de i kongelig anordning nr. 157/88 af 22. februar 1988 fastsatte regler.

14. Delhaize Le Lion anlagde den 11. august 1989 sag mod Promalvin ved Tribunal de commerce de Bruxelles. Delhaize Le Lion påstod Promalvin tilpligtet at foretage naturalopfyldelse af den indgåede aftale, subsidiært at betale erstatning, foreløbigt fastsat til 1 BFR. Promalvin adciterede herefter AGE Bodegas med påstand om, at AGE Bodegas blev tilpligtet at opfylde købstilbuddet. AGE Bodegas påstod frifindelse under henvisning til, at de ovenfor beskrevne spanske regler umuliggjorde leverancen og gjorde i øvrigt gældende, at de spanske regler ikke strider mod EØF-traktatens artikel 34.

15. Tribunal de commerce de Bruxelles redegør i sin forelæggelsesbeslutning for sin foreløbige stillingtagen til sagen. Retten finder, at Promalvin er ansvarlig for den manglende levering, idet selskabet har handlet uagtsomt

3 — Af Delhaize Le Lion's skriftlige indlæg fremgår, at virksomheden i 1989 solgte ca. 23,4 mio. flasker bordvin og kvalitetsvin (kvbd), hvoraf 85%, svarende til ca. 20 mio. flasker, blev aftappet af virksomheden selv.

4 — Umiddelbart forud for denne aftale havde de to parter gennemført en handel vedrørende et kvantum på 250 hl Rioja-vin. Efter at den første ordre var blevet ekspederet af Promalvin på de med Delhaize Le Lion aftalte vilkår med levering fra AGE Bodegas, afgav Delhaize Le Lion over for Promalvin den i denne sag omhandlede anden ordre på 3 000 hl.

ved ikke at sikre sig, at AGE Bodegas kunne levere. Delhaize Le Lion kan herefter forlange naturalopfyldelse, medmindre en sådan er umulig. Naturalopfyldelse kan kun kræves, hvis AGE Bodegas kan tilpligtes at sælge til Promalvin.

AGE Bodegas' handlemåde betegnes som en salgsnægtelse. Det skal afgøres efter spansk ret, om en sådan salgsnægtelse er lovlig. Med henblik herpå har retten udsat sagen for i medfør af den europæiske konvention af 7. juni 1968 om oplysning om fremmed ret [5] at indhente oplysninger vedrørende salgsnægtelse i spansk ret, herunder om en sådan nægtelse kan være ulovlig, og i givet fald under hvilke betingelser, idet der konkret spørges: »Er salgsnægtelse på grundlag af en spansk anordning, som kan være i strid med bestemmelser i EØF-traktaten, ulovlig?« Samtidig besluttede Tribunal de commerce de Bruxelles at forelægge EF-Domstolen de ovenfor gengivne præjudicielle spørgsmål.

Lovligheden af påbuddet om obligatorisk aftapning af kvalitetsvin på flaske i Riojadistriktet med det deraf følgende forbud mod salg på fad uden for distriktet

16. Det er efter min opfattelse hensigtsmæssigt ved vurderingen af lovligheden efter fællesskabsretten af nationale regler som de her omhandlede at tage udgangspunkt i de konsekvenser, som reglerne ubestrideligt har.

Reglerne betyder ophør af en århundredgammel, økonomisk betydningsfuld aktivitet. Vinproducenterne kan ikke længere frit vælge, om de vil sælge den færdige vare — uaftappet vin — til købere uden for dyrkningsområdet. Eksport af uaftappet vin ud af dyrkningsområdet forhindres. Der skabes en eneret for de virksomheder, der inden for dyrkningsområdet aftapper vin på flaske, til skade for tilsvarende virksomheder uden for dyrkningsområdet [6]. Transporten af færdigvaren bliver mere besværlig og mere omkostningskrævende, og den vin, der sælges til forbrugerne, bliver dyrere [7].

Nationale regler med sådanne virkninger skaber alvorlige hindringer for de frie varebevægelser, som det er et af EØF-traktatens vigtigste mål at fjerne. Reglerne skaber sådanne hindringer for de frie varebevægelser, at de for en umiddelbar betragtning må være i strid med traktatens forbud mod handelshindringer, medmindre de er uomgængeligt nødvendige for at tilgodese hensyn, der er tilstrækkeligt tungtvejende til at kunne retfærdiggøre deres handelshindrende virkninger.

5 — *United Nations, Treaty series*, bind 720-II, nr. 10346.

6 — Den belgiske regering har i sit skriftlige indlæg oplyst, at en generelt gældende pligt til at aftappe kvalitetsvine inden for vinenes dyrkningsområder vil medføre tab af 300 arbejdspladser i den belgiske aftapningsindustri og 600 i de hermed forbundne virksomheder; det økonomiske tab anslås til 1,120 mia. BFR.

7 — Hertil kommer, at det bliver vanskeligere i modtagerlandene at administrere eksisterende flaskegenbrugsordninger.

17. De i sagen afgivne indlæg — bortset fra den spanske regerings — giver da også udtryk for, at de spanske regler er i strid med artikel 34, og at de spanske regler ikke kan anses for retfærdiggjorte.

Der er visse af indlæggene, der gør gældende, at de spanske regler strider mod artikel 34, således som Domstolen har fortolket denne bestemmelse i dom af 8. november 1979 i Groenveld-sagen [8], der vedrørte nationale regler, som ikke var omfattet af en af Fællesskabets markedsordninger for landbrugsvarer, mens det i andre af indlæggene gøres gældende, at de spanske regler er i strid med artikel 34, således som denne bestemmelse efter Domstolens praksis finder anvendelse på et område, der er omfattet af en af Fællesskabets markedsordninger. Der ytres i disse sidste indlæg tvivl om, hvorvidt de spanske regler indebærer en forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel, således som det forudsættes i Groenveld-dommen.

Den spanske regering gør gældende, at de spanske regler ikke er i strid med artikel 34, som fortolket af Domstolen i Groenveld-dommen, og at reglerne heller ikke er i strid med markedsordningen for vin, der tværtimod forudsætter lovligheden af regler som de her omhandlede. Den spanske regering gør i øvrigt gældende, at de omtvistede regler under alle omstændigheder er retfærdiggjorte, idet de er uomgængeligt nødvendige for at beskytte den oprindelsesmærkede vin mod kvalitetsforringelser og mod bedragerier.

18. Jeg vil først undersøge betydningen af reglerne i markedsordningen for vurderingen af lovligheden af de spanske regler. Dernæst vil jeg undersøge, om de spanske regler strider mod artikel 34 som fortolket af Domstolen i Groenveld-dommen og i senere, tilsvarende domme. Og endelig vil jeg undersøge, om reglerne i givet fald kan anses for retfærdiggjorte af de af den spanske regering anførte hensyn.

Den fælles markedsordning for vin

19. Den fælles markedsordning indeholder en omfattende regulering af vinsektoren. De grundlæggende regler for markedsordningen er fastsat i Rådets forordning nr. 822/87 af 16. marts 1987 [9]. Det fremgår af forordningens artikel 1, stk. 1, at:

»Den fælles markedsordning for vin omfatter forskrifter for vinproduktionen og kontrol med udviklingen i vinproduktionskapaciteten, forskrifter vedrørende ønologiske fremgangsmåder og behandlingsmetoder, en prisordning og forskrifter for intervention og andre markedssanerende foranstaltninger, en ordning for samhandelen med tredjelande

8 — Sag 15/79, Sml. s. 3409.

9 — EFT L 84, s. 1.

samt forskrifter vedrørende omsætning og overgang til frit forbrug.«

Af præamblens fjerde betragtning fremgår, at forordningens mål kan nås ved, at »ressourcerne tilpasses behovet, og at denne tilpasning navnlig baseres på en kvalitetsfremmende politik«. Markedsordningen indeholder da også vigtige regler om kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder. Disse regler findes i første række i Rådets forordning nr. 823/87 af 16. marts 1987 [10].

20. Jeg vil først undersøge, om markedsordningen, således som den spanske regering gør gældende, indeholder regler, der hjemler eller på anden måde forudsætter lovligheden af nationale påbud om aftapning af vin på flaske i dyrkningsområderne. Dernæst vil jeg undersøge, om markedsordningen indeholder udtrykkelige regler, som et aftapningspåbud vil stride mod. Og endelig vil jeg undersøge, om markedsordningen indeholder elementer, der viser, at aftapningspåbud strider mod den regulering af vinmarkedet, der er forudsat i markedsordningen.

21. Det er efter Rådets forordning nr. 823/87 klart, at Rådet har indskrænket sig til at fastsætte visse grundlæggende fælles regler for kvalitetsvine fra bestemte dyrkningsområder, og at medlemsstaterne har en selvstændig kompetence til at fastsætte regler, der supplerer forordningens regler [11]. Den spanske regering har navnlig fremhævet betydningen af bestemmelsen i forordningens artikel 18. Artikel 18 bestemmer:

»Producentmedlemsstaterne kan under hensyntagen til rimelig sædvane [efter den franske udgave: 'des usages loyaux et constants']:

— ud over de i artikel 2 omhandlede faktorer, fastlægge yderligere produktionsbetingelser og kendetegn for kvbd

— ud over de øvrige bestemmelser fastsat ved denne forordning, fastlægge yderligere eller strengere kendetegn og betingelser for fremstilling, videreforarbejdning og omsætning af kvbd, der fremstilles på deres område.

...« [12].

10 — EFT L 84, s. 59, som ændret ved Rådets forordning nr. 2043/89 af 19.6.1989, EFT L 202, s. 1.

11 — Det vises bl.a. af følgende bestemmelser i forordningen: Artikel 5 bestemmer: »Den enkelte medlemsstat fastsætter egnede bestemmelser for dyrkningsmetoder, der er nødvendige for at sikre en optimal kvalitet af kvbd.« Artikel 8 bestemmer: »De enkelte metoder til fremstilling af kvbd fastlægges for hver af disse vine af en pågældende producentmedlemsstat.« Artikel 11, stk. 1, bestemmer: »Den enkelte medlemsstat fastsætter for hver kvbd et hektarudbytte i drue-, druemost eller vinmængder ...«

12 — Som affattet ved Rådets forordning nr. 2043/89 af 19.7.1989 om ændring af forordning nr. 823/87 (EFT L 202, s. 1). Artikel 18 bestemte i sin oprindelige version: »Ud over de i denne forordning omhandlede bestemmelser kan producentmedlemsstaterne under hensyntagen til rimelig sædvane fastlægge yderligere eller mere nøjagtige kendetegn og snævrere betingelser for produktion og omsætning af kvbd inden for deres område.« Det bemærkes, at det var den oprindelige version, der var gældende på det tidspunkt, der er relevant for afgørelsen af den retstvist, der verserer for Tribunal de commerce de Bruxelles. Jeg finder dog ikke, at ændringen, der formentlig først og fremmest er lovteknisk begrundet, har nogen betydning for de spørgsmål, Domstolen skal afgøre.

22. Selv om den spanske regering med rette har peget på, at de yderligere eller strengere regler, medlemsstaterne kan fastsætte efter artikel 18, også kan omfatte omsætningen af kvalitetsvinene, forekommer det mig klart, at artikel 18 *ikke indeholder en selvstændig hjemmel for nationale regler om aftapningspåbud i dyrkningsområdet*. Der er i hvert fald to gode grunde herfor. Den første er, at det udtrykkeligt af artikel 18 fremgår, at regeludstedelsen skal ske under »hensyntagen til rimelig sædvane« (»compte tenu des usages loyaux et constants«). Det er under sagen ubestridt, at der igennem mange år er foregået en betydelig eksport af uaftappet Rioja-vin, og at en sådan eksport er foregået indtil det øjeblik, hvor de spanske regler hindrede denne eksport. Den spanske regering har under sagen oplyst, at eksporten af uaftappet vin indtil gennemførelsen af aftapningspåbuddet var på ca. 20% af den eksporterede Rioja-vin.

Hertil kommer, at artikel 18 lige så lidt som andre bestemmelser udstedt af fællesskabslovgiver kan fortolkes som indeholdende hjemmel for nationale regler, der måtte stride mod traktatens grundlæggende regler om de frie varebevægelser. Det må derfor under alle omstændigheder undersøges, om de spanske regler strider mod disse regler. Denne undersøgelse vil blive foretaget nedenfor.

23. Men først skal det undersøges, om *markedsordningen*, således som det gøres gældende i nogle af indlæggene, *indeholder regler, der direkte eller forudsætningsvis hindrer medlemsstaterne i at påbyde aftapning af kvalitetsvin på flaske i selve dyrkningsområdet*. Dette spørgsmål giver visse vanskeligheder.

Det er ganske vist klart, at der *ikke inden for markedsordningens system findes regler, der udtrykkeligt forbyder* medlemsstaterne at fastsætte sådanne regler.

Men man kunne gøre gældende, at den komptence, der efter forordning nr. 823/87 er givet medlemsstaterne til at fastsætte yderligere eller strengere regler for omsætningen, udtrykkeligt er betinget af, at denne regeludstedelse skal ske »under hensyntagen til rimelig sædvane« (»des usages loyaux et constants«). Jeg har ovenfor nævnt, at aftapningspåbuddet ikke er udtryk for en regelfastsættelse af en eksisterende sædvane, og at artikel 18 derfor ikke i sig selv kan legitimere de spanske regler. Når jeg viger tilbage fra at drage den videre slutning, at artikel 18 direkte betinger medlemsstaternes regeludstedelse af, at de yderligere eller strengere krav har deres baggrund i en eksisterende sædvane, skyldes det følgende to overvejelser. Artikel 18 bestemmer trods alt kun, at medlemsstaternes kompetence skal udøves »*under hensyntagen* til rimelig sædvane«. Formuleringen synes ikke så klar, at der bør drages den slutning, at enhver national supplerende regulering, der ikke har sin baggrund i en eksisterende sædvane, er i strid med artikel 18. Hertil kommer, at en sådan fortolkning af artikel 18 efter min opfattelse ville betyde en for vidtgående begrænsning i medlemsstaternes kompetence. Det kan næppe udelukkes, at der kan foreligge tilstrækkeligt tungtvejende grunde for med-

lemsstaterne til selvstændigt at regulere spørgsmål af betydning for produktion og omsætning af kvalitetsvine, selv om de nye regler ikke har deres baggrund i en eksisterende sædvane.

24. Det er klart, at de formål, der efter den spanske regerings oplysninger ligger til grund for aftapningspåbuddet — sikring af vinens kvalitet og sikring mod bedragerier — også er formål, der søges sikret ved markedsordningens regler. *Formålene er således sammenfaldende.*

25. Det må i øvrigt anses for givet, at *markedsordningen vedrørende det her relevante spørgsmål ikke er udtømmende.* Dette må være rigtigt, også selv om markedsordningen indeholder regler, der forudsætter samhandel mellem medlemsstaterne af uaftappet vin. Sådanne regler findes f.eks. i Kommissionens forordning nr. 986/89 af 10. april 1989 om dokumenter, der ledsager vinprodukter ved transport, og om til- og afgangsbøger i vinsektoren [13], der også regulerer transport af uaftappede vinprodukter. Tilsvarende forudsættes eksistensen af handel med uaftappet vin i Rådets forordning nr. 2392/89 af 24. juli 1989 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af vin [14]. Reglerne er næppe udtryk for andet end, at Fællesskabet har fundet det nødvendigt at fastsætte regler for handel med uaftappet vin, fordi sådan handel rent faktisk forekommer. Reglerne bygger ikke på en forudsætning om, at sådan handel altid skal være mulig.

26. Der er imidlertid domme, der viser, at *eksistensen af markedsordninger indebærer begrænsninger i medlemsstaternes muligheder for at regulere den økonomiske aktivitet,* der er omfattet af markedsordningerne — også selv om de nationale regler ikke strider mod udtrykkelige bestemmelser i markedsordningerne. Der gælder efter denne praksis *særlige begrænsninger i medlemsstaternes beføjelser til at regulere spørgsmål af betydning for samhandelen mellem medlemsstaterne* af de produkter, der er omfattet af markedsordningerne. Det ligger fast, at EØF-traktatens bestemmelser om afskaffelse af told- og handelsmæssige hindringer for samhandelen inden for Fællesskabet, især artikel 30 og 34, er en integrerende del af den fælles markedsordning for vin [15].

Det kan af denne praksis udledes, at der på områder, der er dækket af markedsordninger — i hvert fald af markedsordninger, der indeholder en så omfattende regulering som markedsordningen for vin — gælder et princip om et åbent marked, hvilket bl.a. indebærer, at alle nationale bestemmelser eller former for praksis, som kan ændre import- eller eksportstrømmene eller påvirke prisdannelsen, er i strid med den fælles markedsord-

13 — EFT L 106, s. 1.

14 — EFT L 232, s. 13. Se artikel 11, stk. 1, litra d), hvorefter der gælder særlige obligatoriske etiketteringskrav for beholdere med kvalitetsvin af et normeret omfang på over 60 l, og artikel 11, stk. 2, litra r), hvorefter der gælder en fakultativ ret til i etiketbetegnelsen at tilføje en angivelse af, at vinen er aftappet i et bestemt dyrkningsområde.

15 — Se dom af 29.11.1978, sag 83/78, Pigs Marketing Board mod Redmond, Sml. s. 2347, præmis 53 ff.

nings principper [16]. Dette har formentlig i første række den betydning, at hindringer for eksporten er forbudt i videre omfang på områder, der er omfattet af en fælles markedsordning, end på områder, der ikke er omfattet af en fælles markedsordning [17].

Jeg har ovenfor omtalt de alvorlige konsekvenser, det spanske aftapningspåbud har for eksporten af uaftappet vin, der traditionelt har været en vigtig vare i samhandelen mellem Spanien og de øvrige medlemsstater. Det kan under henvisning hertil og på baggrund af den netop omtalte domspraksis fastslås, at et nationalt aftapningspåbud strider mod forbuddet i traktatens artikel 34, således som denne bestemmelse finder anvedelse på det område, der er omfattet af den fælles markedsordning for vin.

27. Jeg vil dog ikke udelukke, at et sådan nationalt påbud kan være retfærdiggjort af de hensyn, den spanske regering har begrunddet påbuddet med. Som ovenfor nævnt, er der tale om hensyn, som også den fælles markedsordning forsøger at tilgodese, og den fælles markedsordning udelukker ikke, at disse hensyn tillige søges tilgodeset ved hjælp af nationale regler.

Jeg vil nedenfor undersøge, om der rent faktisk kan anses at ligge så uomgængeligt nødvendige og tungtvejende hensyn til grund for de spanske regler, at deres principielle modstrid med markedsordningen kan anses for retfærdiggjort.

EØF-traktatens artikel 34

28. Det skal herefter undersøges, om et nationalt påbud om aftapning af kvalitetsvine i dyrkningsområdet er i strid med traktatens artikel 34, således som den er fortolket af Domstolen på områder, der ikke er omfattet

16 — Se den i foregående note nævnte dom, præmis 57 og 58. Domstolen har i en række domme, der vedrørte nationale regler, som begrænsede produktionen af varer omfattet af markedsordninger, udtalt, at de pågældende markedsordninger »udelukker enhver national ordning, der direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt medfører hindringer for den interne handel i Fællesskabet«; se dom af 30.10.1974, sag 190/73, Van Haaster, Sml. s. 1123, præmis 16. En tilsvarende dom findes i sag 111/76, van den Hazel, Sml. 1977, s. 901.

17 — Der findes måske nyere domme, der antyder, at Domstolen ikke finder, at der er anledning til at fortolke artikel 34 forskelligt, alt efter om den finder anvendelse inden for eller uden for et område, der er dækket af en markedsordning. Der er måske givet udtryk for en sådan opfattelse i Domstolens dom af 6.10.1987, sag 118/86, Nertsvoederfabriek, Sml. s. 3883, der verdrørte nederlandske regler om pligtmæssig aflevering af slagteriaffald, og hvori Domstolen i præmis 9 henviste til bestemmelser i to markedsordninger og udtalte: »De nævnte bestemmelser gengiver forbudsbestemmelserne i traktatens artikel 30 og 34, og den nationale ordning som beskrevet af den nationale domstol må herefter bedømmes alene ud fra forbuddet i disse artikler mod kvantitative restriktioner og enhver foranstaltning med tilsvarende virkning, idet bemærkes, at dette forbud skal betragtes som en integrerende del af de fælles markedsordninger.«
Det er også muligt, at den samme opfattelse er udtrykt i dom af 25.11.1986, sag 148/85, Forest, Sml. s. 3449, der vedrørte franske regler om kvotering af formaling af hvede, og hvori Domstolen behandlede spørgsmålene om artikel 30's og artikel 34's betydning uafhængigt af den eksisterende markedsordning.
Det er også muligt at se en noget mere restriktiv holdning til spørgsmålet om markedsordningers betydning for anvendelsen af EØF-traktatens regler om de frie varebevægelser i dom af 7.2.1984, sag 237/82, Jongeneel Kaas, Sml. s. 483, der vedrørte nederlandske bestemmelser inden for ostesektoren.
Der kan efter min mening også sættes spørgsmålstegn ved, om der inden for en markedsordnings område uden særlige holdepunkter herfor i selve markedsordningen er grund til at give de frie varebevægelser en bedre beskyttelse end den, der gives varebevægelserne på områder, der ikke er dækket af markedsordinger.
Den ældre praksis, der i sig selv er klar, er imidlertid ikke med tilstrækkelig sikkerhed forladt, hvorfor jeg bygger mit forslag til afgørelse på den.

af en af Fællesskabets fælles markedsordninger for landbrugsprodukter.

Domstolen havde som nævnt første gang anledning til at fortolke artikel 34 i dom af 8. november 1979 i sag 15/79, Groenveld, og har senere i flere domme opretholdt denne fortolkning [18].

Efter disse domme forbyder artikel 34 nationale foranstaltninger

— hvis formål eller virkning særligt er at hindre eksporthandelen

— som således skaber forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel

— hvorved der sikres den pågældende medlemsstats indenlandske produktion eller hjemmemarkedet en særlig fordel til skade for produktionen eller handelen i andre medlemsstater.

29. For en umiddelbar betragtning kunne det måske synes, som om de omtvistede spanske regler ikke har til formål eller virkning særligt at hindre eksporthandelen, og at der således ikke skabes forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel. En sådan umiddelbar betragtning er dog efter min opfattelse ikke holdbar i den foreliggende situation. Der er ikke tale om nationale regler, der behandler varen ens, uanset om den afsættes på hjemmemarkedet eller til eksport. Der opstår forskelsbehandling derved, at det er muligt for vinproducenterne inden for dyrkningsområdet at sælge vin, der endnu ikke er aftappet på flaske, mens salg af den uaftappede vin ikke kan ske uden for dette område. De spanske regler skaber en præferencestilling for virksomhederne i Rioja-distriktet. Denne præferencestilling er udtryk for forskelsbehandling af de erhvervsdrivende i andre medlemsstater. Dette resultat ændres ikke af, at præferenceordningen på samme måde forskelsbehandler de erhvervsdrivende i den pågældende medlemsstat, der befinder sig uden for Rioja-distriktet. Alle de af præferenceordningen begunstigede befinder sig i det pågældende dyrkningsområde, og den omstændighed, at de restriktive virkninger for eksporten af den pågældende ordning ikke begunstiger alle erhvervsdrivende i den pågældende medlemsstat, kan ikke bevirke, at ordningen falder uden for forbuddet i artikel 34. Det vil ses, at jeg her har benyttet den tankegang, der ligger til grund for Domstolens dom af 20. marts 1990, Du Pont de Nemours Italiana [19], der vedrørte en italiensk regional præferenceordning, der begrænsede importen af varer fra andre medlemsstater, og som derfor blev fundet stridende mod traktatens artikel 30. Jeg finder, at dette præjudikat også kan

18 — Se f.eks. dom af 14.7.1981, sag 115/80, Oebel, Sml. s. 1993, af 1.4.1982, forenede sager 141/81, 142/81 og 143/81, Holdijk, Sml. s. 1299, af 15.12.1982, sag 286/81, Oosthoek, Sml. s. 4575, og af 7.2.1984, sag 237/82, Jongeneel Kaas, Sml. s. 483. Domstolens seneste dom er afsagt den 28.2.1991 i sag 332/89, André Marchandise, Sml. I, s. 1027.

19 — Sag C-21/88, Sml. s. 889, på s. 920.

anvendes i forbindelse med fortolkningen af artikel 34.

30. Der kan i øvrigt findes støtte for rigtigheden af dette resultat i Domstolens praksis vedrørende artikel 34's anvendelse på nationale regler om bortskaffelse eller genanvendelse af forskellige typer affald [20]. De pågældende nationale regler fastlagde pligtmæssige afleveringsordninger inden for bestemte områder i de pågældende medlemsstater. Domstolen fastslog, at der var tale om forbudte indirekte eksporthindringer, i det omfang ordningerne hindrede, at affaldet kunne eksporteres til andre medlemsstater med henblik på genanvendelse eller bortskaffelse i dér godkendte virksomheder.

31. Jeg mener derfor, at det er berettiget at fastslå, at et påbud om aftapning på flaske af kvalitetsvin inden for et dyrkningsområde i en medlemsstat er udtryk for en hindring af eksporten af den vare — uaftappet vin — der ville have kunnet finde sted, hvis aftapningspåbuddet ikke var gældende, og at påbuddet derfor er omfattet af forbuddet i traktatens artikel 34 [21].

Spørgsmålet, om et nationalt påbud om aftapning på flaske af kvalitetsvin i dyrkningsområdet kan anses for retfærdiggjort

32. Da jeg er kommet til det resultat, at de omtvistede spanske regler har sådanne restriktive virkninger for de frie varebevægelser mellem medlemsstaterne, at de er i strid med EØF-traktatens artikel 34, skal jeg undersøge, om de desuagtet kan anses for retfærdiggjorte, fordi de er uomgængeligt nødvendige for at tilgodese hensyn, der er tilstrækkeligt tungtvejende til at kunne retfærdiggøre deres handelshindrende virkninger.

33. Den spanske regering har som nævnt gjort gældende, at de pågældende regler er uomgængeligt nødvendige for at beskytte den oprindelsesmærkede vin mod kvalitetsforringelser og mod bedragerier. Den spanske regering har herved bl.a. henvist til, at det følger af traktatens artikel 36, at restrik-

20 — Der henvises til dom af 10.3.1983, sag 172/82, Inter-Huiles, Sml. s. 555, af 7.2.1985, sag 173/83, Kommissionen mod Frankrig, Sml. s. 491, og af 6.10.1987, sag 118/86, Nertsvoederfabriek Nederland BV, Sml. s. 3883. De to førstnævnte sager vedrørte lovligheden af en fransk ordning vedrørende bortskaffelse af olieaffald, og den sidstnævnte sag vedrørte hollandske regler om bortskaffelse af slagteriaffald.

21 — Den foreliggende sag har fået mig til at overveje, om den fortolkning af artikel 34, der er fastlagt af Domstolen, kan vise sig at være for snæver. Baggrunden for, at artikel 34 efter min mening er anvendelig på det spanske aftapningspåbud, er som nævnt, at der fortsat kan ske salg af uaftappet vin inden for det pågældende dyrkningsområde. Denne begrundelse vil ikke kunne bruges i forhold til nationale regler, der påbyder aftapning hos selve vinproducenten. Begrundelsen vil heller ikke kunne bruges i andre situationer, hvor nationale regler måtte kræve, at der skal ske videreforarbejdning af en i øvrigt salgbar vare i den virksomhed, hvor varen er undergivet sin første forarbejdning. Det kan vel ikke udelukkes, at en stat kunne finde det hensigtsmæssigt at fastsætte regler, der forpligtede virksomheder, som hidtil havde fremstillet halvfabrikata, og som havde solgt disse til virksomheder i andre stater, til selv at producere den endelige færdigvare. Sådanne nationale regler, som efter Domstolens fortolkning næppe vil være omfattet af artikel 34, vil efter min mening meget vel kunne udgøre uberettigede hindringer for de frie varebevægelser.

tioner vedrørende udførsel kan være lovlige, når de er begrundede i hensynet til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret, idet den spanske regering er af den opfattelse, at oprindelsesbetegnelser er omfattet af begrebet industriel og kommerciel ejendomsret.

34. Det er principielt et vigtigt spørgsmål i denne sag, om de hensyn, der ligger bag de spanske regler, er hensyn, der er omfattet af artikel 36's begreb om industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder. Udgangspunktet er, at det kun er hensyn omfattet af artikel 36, der kan retfærdiggøre nationale regler, der på grund af deres forskelsbehandlende virkninger er omfattet af forbuddet i artikel 34 [22].

På trods heraf skal jeg i dette forslag til afgørelse undlade at tage stilling til, om oprindelsesbetegnelser er omfattet af begrebet industrielle og kommercielle ejendomsrettigheder i artikel 36.

Den første og vigtigste grund hertil er, at det i den foreliggende sag efter min opfattelse ikke er nødvendigt at tage stiling til dette spørgsmål, fordi det forekommer mig klart, at de spanske regler ikke kan anses for retfærdiggjorte, allerede fordi de ikke er uomgængeligt nødvendige for at tilgodese de pågældende hensyn og heller ikke er de mindst handelshindrende foranstaltninger, der kan vælges for at tilgodese de pågældende hensyn.

Min anden begrundelse for at vælge denne fremgangsmåde er, at jeg ikke mener, at den foreliggende sag er den rette til at afgøre det vigtige og hidtil uløste spørgsmål om, hvorvidt oprindelsesbetegnelser er omfattet af EØF-traktatens artikel 36 [23].

35. Den spanske regering har selvsagt ret i, at det er væsentligt, at kvaliteten af oprindelsesmærkede vine beskyttes intensivt, og at der træffes alle rimelige foranstaltninger for at hindre, at der sker bedragerier med oprindelsesmærkede vine.

Jeg vil i det følgende gå ud fra, at det som anført af den spanske regering er disse hensyn, der ligger til grund for aftapningspåbuddet, og at det drejer sig om hensyn, der vil kunne retfærdiggøre hindringer for de frie varebevægelser.

36. Der er flere grunde, der efter min mening viser, at det ikke er uomgængeligt nødvendigt at fastsætte et aftapningspåbud for at nå de mål, der angiveligt er baggrunden for påbuddet.

22 — Se herved bl.a. den i note 19 nævnte dom i Du Pont de Nemours Italiana-sagen.

23 — Jeg kan i denne forbindelse henvise til, at den af mig valgte fremgangsmåde ikke er uden fortilfælde. Også Domstolen har i en sag, hvor det var gjort gældende, at oprindelsesbetegnelser var omfattet af artikel 36, undladt at tage stilling til spørgsmålet, fordi den fandt, at de pågældende nationale regler ikke kunne anses for retfærdiggjorte, allerede fordi de ikke opfyldte de betingelser, der i øvrigt skal være opfyldt for at anvende artikel 36. Se dom af 13.3.1984, sag 16/83, Prantl, Sml. s. 1299, præmis 35.

Det vil være nærliggende at gå ud fra, at et påbud, der fører til ophør af en eksisterende hundredårig praksis, og som har indgribende virkninger for de frie varebevægelser og fører til begrænsninger i vinproducenternes dispositionsfrihed, har sit grundlag i et klart dokumenteret behov.

Et sådant behov er imidlertid ikke dokumenteret. Der er ikke i sagen fremkommet oplysninger, der på overbevisende måde godtgør, at den tidligere gældende retstilstand udgjorde en reel fare for kvalitetsforringelser og bedragerier, og at aftapningspåbuddet indebærer en mærkbar formindskelse af den risiko, der måtte bestå.

37. Det er vigtigt i denne sammenhæng, at de spanske regler som nævnt ikke forhindrer transport af uaftappet vin inden for Rioja-distriktet. Risikoen for kvalitetsforringelse og bedrageri i forbindelse med transport til andre virksomheder og aftapning af vinen uden for vinproducenternes virksomheder består fortsat. Den spanske regerings henvisning til, at Reguleringsrådet kun har kontrolbeføjelser i selve Rioja-distriktet, er i denne forbindelse ikke tilstrækkeligt til at retfærdiggøre de omtvistede regler. Der foregår også kontrol uden for distriktet, og der er ikke i sagen dokumentation for, at de anførte risici reelt er større uden for end inden for distriktet.

Som tidligere nævnt eksisterer der fællesskabsregler, der fastsætter forskrifter for transport af uaftappet vin, hvis formål bl.a. er at sikre mod bedragerier [24], og der foreligger, så vidt jeg kan se, ikke i sagen oplysninger, der kan tages til indtægt for, at disse regler fungerer utilfredsstillende, således at det skulle være nødvendigt, at der i medlemsstaterne fastsættes strengere regler.

38. Et aftapningspåbud som det, der gælder i Rioja-distriktet, kan derfor ikke anses for uomgængeligt nødvendigt for at opnå de tilstræbte formål. Disse kan opnås ved andre, mindre handelshindrende midler.

Aftapningspåbuddet, der er i strid med EØF-traktatens artikel 34, er derfor ikke retfærdiggjort.

Besvarelse af det andet spørgsmål

39. Tribunal de commerce de Bruxelles' andet spørgsmål har følgende indhold: »Kan en privatperson ... påberåbe sig en overtrædelse af artikel 34 over for en anden privatperson?«

24 — Se Kommissionens forordning (EØF) nr. 986/89 af 10.4.1989 om dokumenter, der ledsager vinprodukter ved transport, og om til- og afgangsbøger i vinsektoren (EFT L 106, s. 1). Forordningen indeholder særlige regler om ledsagedokumenter ved transport af uaftappede produkter. Der gælder i øvrigt efter Rådets forordning (EØF) nr. 2392/89 af 24.7.1989 om fastsættelse af almindelige regler for betegnelse og præsentation af vin og druemost (EFT L 232, s. 13) pligt for vinproducenterne til ved etikettering at oplyse, hvor vinen er produceret.

Baggrunden for dette spørgsmål er efter forelæggelsesbeslutningen, at AGE Bodegas i sin argumentation for lovligheden af salgsnægtelsen bl.a. har gjort gældende, at artikel 34 alene retter sig mod medlemsstaternes handelshindrende foranstaltninger, og at artikel 34 ikke kan finde anvendelse i forhold til private virksomheder.

40. Udgangspunktet for denne indsigelse er for så vidt rigtigt, da det af Domstolens praksis følger, at artikel 34 kun tager sigte på offentlige foranstaltninger og ikke på private virksomheders egne dispositioner [25].

Artikel 34 har ikke private virksomheder som sine direkte pligtsubjekter. Artikel 34 indeholder ikke et forbud mod, at virksomhederne ved deres egne selvstændige handlinger hindrer de frie varebevægelser. AGE Bodegas' salgsnægtelse kan således ikke i sig selv være en overtrædelse af artikel 34.

41. Man kan imidlertid ikke heraf drage den slutning, at forbuddet i artikel 34 ikke på anden måde kan have betydning i en retssag mellem private parter.

Det vil erindres, at AGE Bodegas som baggrund for sin salgsnægtelse over for Promalvin henviste til, at aftapningspåbuddet med det deraf følgende forbud mod salg af uaftappet vin ud af Rioja-distriktet forhindrede virksomheden i at sælge det ønskede kvantum til Promalvin.

Det vil også erindres, at Tribunal de commerce de Bruxelles har ment det nødvendigt at afgøre, om salgsnægtelsen er lovlig efter spansk ret, og at den i denne forbindelse har ment det nødvendigt at opnå en fortolkning af artikel 34 for at kunne afgøre, om det indførte aftapningspåbud er i strid med artikel 34.

Aftapningspåbuddets lovlighed efter fællesskabsretten kan således efter Tribunal de commerce's opfattelse være af betydning for afgørelsen af, om salgsnægtelsen er lovlig efter spansk ret.

42. Der er efter Domstolens praksis ikke tvivl om, at artikel 34 under sådanne omstændigheder kan påberåbes af en privat part i en retssag for en national domstol. Artikel 34 har direkte virkning og tillægger private rettigheder, som medlemsstaternes retter skal beskytte [26]. Dette indebærer, at private også i sager mod andre private kan påberåbe sig artikel 34 for at få prøvet lovligheden af offentlige myndigheders foranstaltninger, der er af betydning for afgørelsen af den pågældende retstvist mellem de private parter.

25 — Se bl.a. Domstolens dom af 1.10.1987, sag 311/85, VZW Vereniging van Vlaamse Reisbureaus, Sml. s. 3801.

26 — Se bl.a. Domstolens dom af 29.11.1978, sag 83/78, Pigs Marketing Board, Sml. s. 2347.

Der findes mange eksempler i Domstolens praksis, hvor traktatens artikel 30 har fået tillagt denne virkning i retssager for nationale domstole mellem private parter. Jeg skal her kun nævne Domstolens dom af 10. november 1982, Walter Rau Lebensmittelwerke [27], og Domstolens omfattende praksis vedrørende artikel 30's betydning for privates påberåbelse af *rettigheder efter nationale eneretslove* som retsgrundlag for at nedlægge forbud mod parallelimport.

Der er ingen grund til i denne sammenhæng at behandle artikel 34 anderledes end artikel 30 [28].

43. Det kan herefter fastslås, at Tribunal de commerce de Bruxelles skal anvende artikel 34, når den afgør, om det spanske aftapningspåbud, som AGE Bodegas har henvist til som begrundelse for sin salgsnægtelse, er lovlig.

44. Der kan dog også være anledning til at nævne, at det ikke er en nødvendig følge af aftapningspåbuddets ulovlighed efter fællesskabsretten, at AGE Bodegas' salgsnægtelse over for Promalvin også er ulovlig. Dette er et spørgsmål, som må afgøres efter spansk ret, og det kan ikke udelukkes, at salgsnægtelsen kan være lovlig efter spansk ret, selv om aftapningspåbuddet er stridende mod fællesskabsretten. Der kan, som også anført af Kommissionen i dets skriftlige indlæg, efter spansk ret være grunde, der uafhængigt af aftapningspåbuddets ulovlighed indebærer, at salgsnægtelsen er lovlig.

Forslag til afgørelse

45. Jeg skal af de anførte grunde foreslå Domstolen, at Tribunal de commerce de Bruxelles' spørgsmål besvares således:

»1) Nationale forskrifter som de, der er gældende i Rioja-distriktet, og som påbyder aftapning af kvalitetsvine på flaske i selve distriktet, er i strid med EØF-traktatens artikel 34.

2) Artikel 34 har direkte virkning også i sager for nationale retter mellem private parter, for så vidt som artikel 34 kan påberåbes som grundlag for en prøvelse af lovligheden efter fællesskabsretten af nationale offentlige foranstaltninger, der er af betydning for afgørelsen af retssager for nationale retter.«

27 — Sag 262/81, Sml. s. 3961.

28 — Dette bekræftes af Domstolens dom af 10.3.1983, sag 172/82, Inter-Huiles, Sml. s. 555, hvori artikel 34 blev påberåbt i en sag mellem private parter i forbindelse med spørgsmålet om lovligheden af den ovenfor omtalte franske olieaffaldsordning.